

La demagògia de les dades

GUILLEM LÓPEZ-CASASNOVAS
CATEDRÀTIC DE
LA UNIVERSITAT
POMPEU FABRA

En podríem fer un màster, de com es mouen les xifres en Economia per argumentar a favor del que més interessa a cadascú. De vegades la tortura de les dades ve de les comparatives (mirar nivells, taxes o variacions d'aquestes taxes permet diagnòstics ad hoc) o de fer servir els referents de conveniència (així, posar la base de partida *cent* a l'any de més lluïment o escollir la mostra d'unitats amb les quals es com-

para més favorable).

Això ve a tomb pels comentaris que s'han fet aquests dies al voltant de la contribució d'Angus Deaton, recent premi Nobel d'Economia, sobre els seus estudis en desigualtat. I, precisament, els comentaris es fan respecte d'algú com Deaton, que lluny de forçar les dades a gust i gana ens ha mostrat com des del rigor empíric la política econòmica hauria de basar-se en l'evidència de realitats i no dels prejudicis.

Així, aprofitant les etiquetes que s'han posat al Nobel, s'ha aprofitat per ressuscitar, sota la denúncia de la creixent desigualtat (desigualtat de què?), per parlar d'una situació econòmica crítica amb la globalització, marcada "per uns rics que cada cop són més rics i uns pobres que cada

cop són més pobres". Com si això ho avalessin els estudis del guardonat.

Però fixem-nos-hi: on són més pobres?; on són més rics? Al món o a la nostra comarca? Quanta és la desigualtat: el *rank* dels seus valors absoluts? Ho ha generat la

De vegades la tortura de les dades pot venir de les comparatives o de fer servir els referents que són de més conveniència"

globalització? És això, el que en cada cas concret ens diuen les dades? No són més precisament els pobres allà on no hi ha globalització econòmica, com és el cas del continent africà? Sovint, a més, es fonamenta l'argument de manera contingent, sovint mirant la renda; de vegades el patrimoni, com si fossin el mateix. Patrimoni, però, total o net? (importa l'endeutament amb els estralls de la crisi?). És la renda monetària o és el consum, és a dir, la cistella real de béns i serveis el que hem de valorar, tenint en compte la seva diferent parsimònia?

A més, entre la renda i el consum hi ha l'estalvi (i així l'acumulació en patrimoni), que potser no hem de jutjar de manera idèntica a la resta d'agregats macroeconòmics. Noteu finalment que la ren-

da està afectada per l'economia submergida, i la capacitat adquisitiva del que permeti l'autoconsum, fets que no permeten conclusions contundents.

Tot el que s'ha esmentat fins ara alguns ho refereixen a indicadors de desigualtat (els Ginis de

No és la desigualtat de renda la que afortunadament determina la salut i el benestar, sinó la pobresa"

torn), sense especificar si es tracta de la renda primària, originada al mercat, o la disponible (la que resta a la butxaca després d'impostos i subvencions), i és important en aquest cas el que suposi el conjunt de prestacions en espècie, gratuïtes, de què es puguin beneficiar distintament els diferents grups de renda. I tant els fa sovint referir l'índex a la renda per càpita, la de la llar o la de persones equivalents que hi conviuen, tot i que la capacitat adquisitiva pot venir fàcilment marcada per les despeses substitutives que tingui cada llar per generar aquells ingressos, les necessitats que provoqui la composició familiar i la renda residual que així se'n derivi.

A més, ens cansem de criticar tots plegats la renda com a indicador del benestar i si convé ens oblidem d'aquells altres aspectes com la salut i l'educació o l'accés a una feina digna –i no a la subvenció– que tant hi influeixen.

Remarquem, a més, que aquells indicadors (salut i benestar), i així ens ho demostra Deaton, no és la desigualtat de renda la que afortunadament els determina, sinó la pobresa. Un concepte definible ja des d'una valoració absoluta (dòlars/dia) o relativa (respecte de valors mitjans poblacionals). Un perill de pobresa que té, a més, referents diferents per països, grups de població; avui a casa nostra és més gran per als aturats

Identificar que la demagògia de les dades la practica algú altre que no és un economista potser donaria més de prestigi a la professió”

de llarga durada que per a la gent gran, més alta la deprivació per als nens i joves que per als adults.

Sense clarificar totes aquestes coses, l'economia mostra les seves ambigüitats i contradiccions: no diem que ara hi ha menys milionaris a Espanya que abans, que la crisi, via revaloritzacions i fluctuacions, genera efectes *riquesa* que són financers més que reals, que la globalització ha millorat el benestar de molts països. Com quedem? Val tot per a un bon desig? Podem continuar llegint els treballs dels analistes de la realitat americana, ja financera, ja de desigualtat econòmica, ja de diferències de salut i discriminació social amb els ulls d'aquí i repetir les seves conclusions a conveniència fora de temps i lloc?

Identificar que la demagògia de les dades la practica algú altre que no sigui un economista potser donaria quelcom més de prestigi a la professió, del qual no va gens sobrada.